Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 18. maja 2017 *

„Predhodno odločanje — Svoboda opravljanja storitev — Direktiva 77/249/EGS — Člen 4 — Opravljanje odvetniškega poklica — Usmerjevalnik za priklop na réseau privé virtuel des avocats (virtualno zasebno omrežje za odvetnike, RPVA) — Usmerjevalnik ‚RPVA‘ — Zavrnitev priključitve odvetniku, ki je član odvetniške zbornice v drugi državi članici — Diskriminatoren ukrep“

V zadevi C-99/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo tribunal de grande instance de Lyon (okrožno sodišče v Lyonu, Francija) z odločbo z dne 15. februarja 2016, ki je na Sodišče prispela 19. februarja 2016, v postopku

Jean-Philippe Lahorgue

proti

Ordre des avocats du barreau de Lyon,

Conseil national des barreaux (CNB),

Svet odvetniških zbornic Evrope (CCBE),

Ordre des avocats du barreau de Luxembourg,

ob udeležbi

Ministère public,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen (poročevalec), predsednik senata, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan in D. Šváby, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodna tajnica: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. januarja 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za J.-P. Lahorguea on sam, odvetnik,

* Jezik postopka: francoščina.

— za Ordre des avocats du barreau de Lyon S. Bracq, odvetnik,

— za Conseil national des barreaux (CNB), J.-P. Hordies in A.-G. Haie, odvetnika,

— za francosko vlado D. Colas in R. Coesme, agenta,

— za Evropsko komisijo H. Støvlbæk in H. Tserepa-Lacombe, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 9. februarja 2017

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4 Direktive Sveta 77/249/EGS z dne 22. marca 1977 o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 52).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru postopka za izdajo začasne odredbe, ki ga je Jean-Philippe Lahorgue sprožil proti Ordre des avocats du barreau de Lyon (France) (odvetniška zbornica v Lyonu, Francija), Conseil national des barreaux (nacionalni svet odvetniških zbornic, Francija, v nadaljevanju: CNB), Svetu odvetniških združenj Evrope (CCBE) in Ordre des avocats du barreau de Luxembourg (odvetniška zbornica Luxembourga) s predlogom, naj se odvetniški zbornici v Lyonu odredi, da mu kot ponudniku čezmejnih storitev priključi usmerjevalnik za priklop na virtualno zasebno omrežje odvetnikov (RPVA) (v nadaljevanju: usmerjevalnik RPVA).

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člen 4 Direktive 77/249 določa:

„1. Dejavnosti v zvezi z zastopanjem stranke v sodnih postopkih ali pred javnimi organi se v vsaki državi članici opravljajo pod pogoji, predpisanimi za odvetnike s sedežem v tej državi, razen pogojev glede prebivališča ali registracije v poklicnem združenju v tej državi.

2. Odvetnik, ki opravlja te dejavnosti v državi članici gostiteljici, mora upoštevati pravila poklicnega ravnanja v tej državi, brez poseganja v obveznosti, ki jih ima v državi članici, iz katere prihaja.

[…]“

4 Člen 5 navedene direktive določa:

„Za opravljanje dejavnosti, povezanih z zastopanjem stranke v sodnih postopkih, lahko država članica zahteva od odvetnikov, za katere se uporablja člen 1, da:

— se skladno z lokalnimi pravili ali običaji predstavijo predsedujočemu sodniku in, kadar je to primerno, predsedniku pristojne odvetniške zbornice v državi članici gostiteljici;

— delajo skupaj z odvetnikom, ki bodisi opravlja poklic pred zadevnimi sodnimi organi in je po potrebi odgovoren tem organom, ali sodelujejo z ‚avoué‘ ali ‚procuratore‘, ki opravljata poklic pred temi organi.“

5 V skladu s členom 7(1) Direktive 77/249 lahko pristojni organi države članice gostiteljice zahtevajo od osebe, ki opravlja storitve, da dokaže svojo usposobljenost za odvetnika.

Francosko pravo

6 Zlasti za odvetnike, ki so državljani držav članic Evropske unije in ki imajo stalen sedež na ozemlju ene od teh držav članic, člen 202-1 décret nº 91-1197 du 27 novembre 1991 organisant la profession d'avocat (odlok št. 91-1197 z dne 27. novembra 1991 o regulaciji odvetniškega poklica) določa:

„Kadar [tak] odvetnik zastopa ali brani stranko v sodnih postopkih ali pred javnimi organi, opravlja svoj poklic pod enakimi pogoji kot odvetnik, vpisan pri francoski odvetniški zbornici.

[…]

V civilnih zadevah, če je zastopanje pred okrožnim sodiščem obvezno, lahko ta zastopa stranke, le če ima naslov za vročanje pri odvetniku, ki lahko zastopa stranke pri sodišču, ki mu je zadeva predložena, in ki se mu se procesni akti veljavno vročajo. […]“

7 Člen 748-1 code de procédure civile (zakonik o civilnem postopku) določa, da je „[p]ošiljanje, predajanje in vročanje procesnih aktov, dokazil, obvestil, opozoril ali vabil, poročil, zapisnikov ter prepisov in overjenih prepisov sodnih odločb, opremljenih z izvršilno klavzulo, mogoče po elektronskih medijih pod pogoji in po pravilih, določenih v tem naslovu, brez poseganja v posebne določbe, ki nalagajo uporabo tega načina sporočanja“.

8 Glede pritožbenih postopkov člen 930-1 zakonika o civilnem postopku določa:

„Procesni akti morajo biti sodišču predloženi elektronsko, sicer bodo po uradni dolžnosti razglašeni za nedopustne.

Kadar akta ni mogoče posredovati elektronsko iz razloga, ki ni odvisen od volje tistega, ki ga posreduje, se sestavi v papirni obliki in vloži v sodnem tajništvu. V tem primeru se vloga, ki obsega pritožbo, vloži pri sodnem tajništvu […].

Obvestila, opozorila ali vabila se odvetnikom strank izročajo elektronsko, razen kadar to iz razloga, ki ni odvisen od pošiljateljeve volje, ni mogoče.

Podrobna pravila za elektronsko medsebojno sporočanje so določena z odredbo ministra za pravosodje.“

9 Člen 5 arrêté du 7 avril 2009 relatif à la communication par voie électronique devant les tribunaux de grande instance (odredba z dne 7. aprila 2009 o elektronski komunikaciji pred okrožnimi sodišči) določa, da je „[d]ostop odvetnikov do elektronskega komunikacijskega sistema sodišč mogoč z uporabo postopka priključitve na neodvisno zasebno omrežje, imenovano[RPVA], ki deluje pod nadzorom nacionalnega sveta odvetniških z zbornic.“

10 Člen 9 te odredbe določa, da „[v]arnost priključitve odvetnikov na RPVA zagotavlja elektronski identifikator. Ta identifikator temelji na storitvi certificiranja, ki zagotavlja avtentifikacijo, da je fizična oseba odvetnik […]. Identifikator vsebuje funkcijo preverjanja veljavnosti elektronskega certifikata. Tega izdaja izvajalec storitev elektronskega certificiranja, ki deluje v imenu nacionalnega sveta odvetniških zbornic, ki je certifikacijski organ.“

11 V praksi je avtentifikacija mogoča, ker je odvetnikov osebni elektronski certifikat povezan z nacionalnim imenikom odvetnikov, ta pa se samodejno posodablja z vsakodnevnim usklajevanjem z imeniki odvetnikov vseh francoskih odvetniških zbornic.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 J.-P. Lahorgue, francoski državljan, je odvetnik, vpisan pri odvetniški zbornici v Luxembourgu.

13 Pri odvetniški zbornici v Lyonu je zaprosil za priključitev usmerjevalnika RPVA, ki olajša opravljanje poklica odvetnika, ki storitve opravlja čezmejno.

14 Ta odvetniška zbornica J.-P. Lahorgueu ni ugodila, ker ni vpisan pri odvetniški zbornici v Lyonu.

15 J.-P Lahorgue je zato med drugim proti odvetniški zbornici v Lyonu pri tribunal de grande instance de Lyon (okrožno sodišče v Lyonu, Francija) vložil predlog za izdajo začasne odredbe, naj se tej odredi, naj mu v osmih dneh in pod grožnjo naložitve denarne kazni priključi usmerjevalnik RPVA, tako da bo lahko v Franciji odvetniški poklic opravljal neovirano in pod enakimi pogoji kot francoski odvetniki.

16 V okviru tega postopka za izdajo začasne odredbe je J.-P Lahorgue predlagal, naj se po potrebi Sodišču zastavi vprašanje, ali je zavrnitev priključitve usmerjevalnika RPVA odvetniku, ki je veljavno vpisan pri odvetniški zbornici države članice, zgolj zato, ker ni vpisan pri odvetniški zbornici druge države članice, v kateri želi opravljati odvetniški poklic kot svobodni izvajalec storitev, v nasprotju s členom 4 Direktive 77/249, ker ta zavrnitev pomeni diskriminacijski ukrep, ki lahko ovira opravljanje poklica kot svobodni izvajalec storitev.

17 Predložitveno sodišče dvomi o združljivosti zavrnilne odločbe odvetniške zbornice v Lyonu s pravom Unije.

18 Zlasti meni, da bi bilo lahko to – ker za odvetnika iz druge države članice v zvezi z vlaganjem pravnih sredstev v kazenskih in socialnih zadevah ne velja omejitev, ki se nanaša na obveznost, da dela skupaj z odvetnikom, ki je član odvetniške zbornice na območju zadevnega sodišča – da se odvetniku iz druge države članice naloži obveznost, da se obrne na drugega odvetnika, medtem ko bi mu lahko prost dostop do sodišča prek usmerjevalnika RPVA omogočil svobodno opravljanje storitev, v nasprotju s svobodo opravljanja storitev.

19 V teh okoliščinah je tribunal de grande instance de Lyon (okrožno sodišče v Lyonu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali zavrnitvi priključitve usmerjevalnika za Réseau Privé Virtuel des Avocats (virtualno zasebno omrežje za odvetnike, RPVA) odvetniku, ki je ustrezno vpisan pri odvetniški zbornici države članice, v kateri želi opravljati odvetniški poklic kot svobodni izvajalec storitev, nasprotuje člen 4 Direktive 77/249/ES, ker ta pomeni diskriminacijski ukrep, ki lahko ovira opravljanje poklica kot svobodni izvajalec storitev v primerih, ko z zakonom ni določeno sodelovanje z lokalnim odvetnikom?“

Vprašanje za predhodno odločanje

20 Kot sta pravilno navedla francoska vlada in generalni pravobranilec, vprašanje, kot ga je formuliralo predložitveno sodišče, vsebuje trditev, ki ne ustreza položaju tožeče stranke v glavni stvari, saj navaja položaj „odvetnika, ki je vpisan pri odvetniški zbornici države članice, v kateri želi opravljati odvetniški poklic kot svobodni izvajalec storitev“, kar za J.-P. Lahorguea ne velja.

21 V postopku sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenem s členom 267 PDEU, je naloga Sodišča dati nacionalnemu sodišču koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča, s tega vidika pa Sodišče po potrebi preoblikuje vprašanja, ki so mu predložena (sodba z dne 20. oktobra 2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, točka 36).

22 Ker v skladu s sodno prakso Sodišča to ni pristojno, da v okviru postopka, začetega na podlagi člena 267 PDEU, odloča o združljivosti določb nacionalnega prava s pravom Unije (glej med drugim sodbo z dne 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, točka 29), je treba šteti, da predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali to, da so pristojni nacionalni organi države članice odvetniku, ki je ustrezno vpisan pri odvetniški zbornici druge države članice, zavrnili priključitev usmerjevalnika RPVA zgolj zato, ker ta odvetnik ni vpisan pri odvetniški zbornici prve države, v kateri želi opravljati svoj poklic kot svobodni izvajalec storitev, pomeni omejitev svobodnega opravljanja storitev v smislu člena 4 Direktive 77/249, ker ta zavrnitev pomeni diskriminatoren ukrep, ki lahko ovira opravljanje poklica kot svobodni izvajalec storitev, kadar zakon ne nalaga obveznosti sodelovanja z drugim odvetnikom.

23 Iz elementov v spisu pri Sodišču je razvidno, da je uporaba elektronske komunikacije dovoljena v določenih postopkih, med katerimi so tudi nekateri kazenski postopki in postopki v socialnih zadevah, v katerih zastopanje po odvetniku ni obvezno, to pa so postopki, na katere se nanaša predlog za sprejetje predhodne odločbe. Dostop do tega komunikacijskega sredstva je omejen na odvetnike, vpisane pri francoski odvetniški zbornici. V času dejanskega stanje zadeve v glavni stvari je bil dostop do tega komunikacijskega sredstva načeloma omejen na odvetnike na območju sodišča, pod katerega spada njihova odvetniška zbornica. Za odvetnike s sedežem v drugi državi članici sta dovoljena samo vlaganje dokumentov v sodnem tajništvu ali po pošti.

24 V zvezi s tem je treba opozoriti, da morajo biti v skladu s členom 56 PDEU vse omejitve svobode opravljanja storitev odpravljene, zato da se zlasti ponudnikom storitev, kot to določa člen 57, tretji odstavek, PDEU, omogoči izvajanje dejavnosti v državi, v kateri se ta storitev opravlja, pod enakimi pogoji, kakršne ta država predpisuje svojim državljanom (glej v tem smislu sodbo z dne 10. julija 1991, Komisija/Francija, C-294/89, EU:C:1991:302, točka 25).

25 Ta zadnjenavedena določba je bila za področje prostega opravljanja storitev odvetnikov pojasnjena z Direktivo 77/249, katere člen 4(1) določa, da se zastopanje stranke v sodnih postopkih v drugi državi članici opravlja „pod pogoji, predpisanimi za odvetnike s sedežem v tej državi“, razen „pogojev glede prebivališča ali registracije v poklicnem združenju v tej državi“ (glej v tem smislu sodbo z dne 11. decembra 2003, AMOK, C-289/02, EU:C:2003:669, točka 29).

26 Poleg tega v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča člen 56 PDEU nasprotuje uporabi vsakršne nacionalne zakonodaje, ki bi brez objektivne utemeljitve omejevala možnost ponudnika storitev, da svobodno opravljanje storitev učinkovito uresničuje (glej sodbo z dne 14. januarja 2016, Komisija/Grčija, C-66/15, neobjavljena, EU:C:2016:5, točka 22 in navedena sodna praksa). Nacionalni ukrepi, ki prepovedujejo, ovirajo ali zmanjšujejo privlačnost izvrševanja te svoboščine, so omejitve svobode opravljanja storitev (glej sodbo z dne 14. januarja 2016, Komisija/Grčija, C-66/15, EU:C:2016:5, točka 24 in navedena sodna praksa).

27 V zvezi s tem je treba poudariti, da zavrnitev priključitve usmerjevalnika RPVA odvetnikom, ki niso vpisani pri francoski odvetniški zbornici, lahko ovira ali zmanjšuje privlačnost svobodnega opravljanja storitev za te odvetnike.

28 Ker ti odvetniki ne morejo dobiti dostopa do storitve dematerializacije postopkov, morajo namreč bodisi uporabiti komuniciranje z vložitvijo pri sodnem tajništvu ali po pošti bodisi se obrniti za pomoč na odvetnika, ki je vpisan pri francoski odvetniški zbornici in ki ima usmerjevalnik RPVA. Ti načini komunikacije, ki so alternativa elektronski komunikaciji, pa so bolj omejujoči in načeloma dražji kot ta komunikacija.

29 Zato je zavrnitev priključitve RPVA odvetnikom, ki niso vpisani v francosko odvetniško zbornico, omejitev svobode opravljanja storitev v smislu člena 56 PDEU.

30 Vendar glede na posebno naravo opravljanja storitev oseb, ki nimajo sedeža v državi članici, na katere ozemlju naj bi se ta storitev opravila, ni mogoče šteti, da je zahteva za odvetnike, da so ti člani lokalne odvetniške zbornice, zato da bi imeli dostop do storitve dematerializacije postopkov, v nasprotju s členoma 56 in 57 PDEU, če je ta zahteva objektivno potrebna zaradi varstva splošnega interesa, povezanega zlasti z učinkovitim izvajanjem sodne oblasti (glej po analogiji sodbo z dne 3. decembra 1974, van Binsbergen, 33/74, EU:C:1974:131, točke 11, 12 in 14). V tem okviru je treba razlagati Direktivo 77/249 (glej po analogiji sodbo z dne 25. februarja 1988, Komisija/Nemčija, 427/85, EU:C:1988:98, točka 13).

31 Poleg tega iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je mogoče nacionalne ukrepe, ki lahko ovirajo ali zmanjšujejo privlačnost uresničevanja temeljnih svoboščin, zagotovljenih s PDEU, vendarle dopustiti, če se z njimi uresničujejo prevladujoči razlogi v splošnem interesu, če so primerni za zagotovitev uresničitve z njimi zastavljenega cilja in če ne presegajo tega, kar je nujno za njegovo uresničitev (glej v tem smislu sodbi z dne 5 decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 61, in z dne 11. decembra 2014, Komisija/Španija, C-678/11, EU:C:2014:2434, točka 42), nacionalna zakonodaja pa je primerna za zagotovitev uresničitve zastavljenega cilja, le če resnično odraža namen doslednega in sistematičnega doseganja tega cilja (glej sodbo z dne 13. februarja 2014, Sokoll-Seebacher, C-367/12, EU:C:2014:68, točka 39 in navedena sodna praksa).

32 V utemeljitev svobodnega opravljanja storitev, ki je posledica tega, da se odvetnikom, ki niso vpisani pri francoski odvetniški zbornici, zavrne priključitev usmerjevalnika RPVA, se CNB in francoska vlada sklicujeta na načelo učinkovitega izvajanja sodne oblasti. Po mnenju francoske vlade je taka omejitev utemeljena tudi z varstvom končnega prejemnika pravnih storitev.

33 V Franciji naj bi imel vsak odvetnik njemu lasten elektronski certifikat, ki naj bi mu omogočal, da dokaže, da je odvetnik, vpisan pri francoski odvetniški zbornici, in ima dovoljenje za opravljanje svojega poklica. Elektronski certifikat vsakega odvetnika naj bi bil povezan z nacionalnim imenikom odvetnikov, ta pa se samodejno posodablja z vsakodnevnim usklajevanjem z imeniki odvetnikov vseh francoskih odvetniških zbornic. Osebni elektronski certifikat odvetnika naj bi bil tako veljaven za čas, ko je odvetnik vpisan v nacionalni imenik odvetnikov. Ko pa ta ni več vpisan v ta imenik, na primer, zato ker je bil izbrisan iz imenika odvetniške zbornice, pri kateri je bil vpisan, njegov elektronski certifikat ni več veljaven.

34 V zvezi s tem je treba poudariti, da sta varstvo potrošnikov, zlasti prejemnikov pravnih storitev, ki jih opravljajo osebe, ki delajo v pravosodju, in učinkovito izvajanje sodne oblasti dva od ciljev, ki ju je mogoče šteti za nujna razloga v splošnem interesu, ki bi lahko upravičila omejitev svobode opravljanja storitev (glej v tem smislu sodbo z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 64).

35 Varstvo posameznika, kot končnega prejemnika pravnih storitev, in učinkovito izvajanje sodne oblasti pa sta, kot je v točki 55 sklepnih predlogov v bistvu poudaril generalni pravobranilec, povezana zlasti z zahtevami po nadzoru izvajalca storitve.

36 V zvezi s tem se sistem identifikacije, na katerem temelji RPVA in katerega namen je zagotoviti, da se lahko na RPVA priključijo le odvetniki, ki izpolnjujejo pogoje, ki so potrebni za opravljanje njihove dejavnosti, zdi primeren za zagotovitev uresničitve ciljev varstva prejemnikov pravnih storitev in učinkovitega izvajanja sodne oblasti.

37 Glede sorazmernosti zavrnitve priključitve usmerjevalnika RPVA odvetnikom s sedežem v drugi državi članici francoska vlada navaja, da je razlog za to zavrnitev dejstvo, da pri sedanjih napravah za dematerializacijo sodnih postopkov ni interoperabilnosti z imeniki odvetnikov, ki bi lahko obstajali

v različnih državah članicah. Posledica tega naj bi bila, da lahko pri povezavi z RPVA identifikacijski sistem preveri veljavnosti elektronskega certifikata le za odvetnike, vpisane v francosko odvetniško zbornico.

38 Predložitveno sodišče mora presoditi, ali je v konkretnem primeru mogoče zagotoviti, da imajo odvetniki s sedežem v drugi državi, morebiti z nekaterimi prilagoditvami, usmerjevalnik RPVA pod pogoji, v katerih sta varstvo posameznikov, kot končnih potrošnikov pravnih storitev, in učinkovito izvrševanje sodne oblasti zagotovljena enakovredno, kot sta zagotovljena, kadar gre za odvetnike, vpisane pri francoski odvetniški zbornici. Če je tako, omejitev svobode opravljanja storitev iz postopka v glavni stvari ni upravičena.

39 Poleg tega je treba poudariti, da je, kot je razvidno iz elementov v spisu, predloženem Sodišču, v postopkih, v katerih zastopanje po odvetniku ni obvezno in za katere gre v zadevi v glavni stvari, sporočanje procesnih aktov sodišču, ki obravnava spor, po elektronski poti fakultativno. Tako lahko vsi odvetniki, vključno s tistimi, ki imajo sedež v drugi državi članici, temu sodišču sporočajo svoje procesne akte z vložitvijo v sodnem tajništvu ali po pošti, medtem ko imajo le odvetniki z območja zadevnega sodišča možnost, da glede na okoliščine primera uporabijo elektronsko komuniciranje.

40 Če bi se izkazalo, da se preverjanje statusa odvetnika v primeru sporočitve z vložitvijo v sodnem tajništvu ali po pošti ne zahteva sistematično in stalno, tako da bi se zagotavljal nadzor nad izvajalcem, ki je enakovreden tistemu, ki ga zagotavlja vzpostavitev sistema RPVA, zavrnitve priključitve usmerjevalnika RPVA odvetnikom s sedežem v drugi državi članici, kot je Francoska republika, ni mogoče šteti za dosledno glede na cilja varstva prejemnikov pravnih storitev in učinkovitega izvrševanja sodne oblasti.

41 Predložitveno sodišče mora z vidika tega načela enakovrednosti presoditi, ali je omejitev prostega opravljanja storitev iz postopka v glavni stvari dosledna glede na ta cilja. Če ni tako, omejitev svobode opravljanja storitev iz postopka v glavni stvari ni upravičena.

42 Glede na prej navedene preudarke je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da zavrnitev pristojnih organov države članice, da bi odvetniku, ki je ustrezno vpisan pri odvetniški zbornice druge države članice, priključili usmerjevalnik RPVA zgolj zato, ker ta odvetnik ni vpisan pri odvetniški zbornici v prvi državi članici, v kateri želi opravljati svoj poklic kot svobodni ponudnik storitev, kadar obveznost sodelovanja z drugim odvetnikom ni predpisana z zakonom, pomeni omejitev svobode opravljanja storitev v smislu člena 4 Direktive 77/249 v zvezi s členom 56 PDEU in členom 57, tretji odstavek, PDEU. Predložitveno sodišče mora preveriti, ali taka zavrnitev glede na njen kontekst resnično ustreza ciljema varstva potrošnikov in učinkovitega izvrševanja sodne oblasti, ki jo lahko upravičita, in ali omejitve, ki iz tega izhajajo, glede na ta cilja niso nesorazmerne.

Stroški

43 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Zavrnitev pristojnih organov, da bi odvetniku, ki je ustrezno vpisan pri odvetniški zbornice druge države članice, priključili usmerjevalnik za priklop na réseau privé virtuel des avocats (virtualno zasebno omrežje za odvetnike) zgolj zato, ker ta odvetnik ni vpisan pri odvetniški zbornici v prvi državi članici, v kateri želi opravljati svoj poklic kot svobodni ponudnik storitev, kadar obveznost sodelovanja z drugim odvetnikom ni predpisana z zakonom, pomeni omejitev svobode opravljanja storitev v smislu člena 4 Direktive Sveta 77/249/EGS z dne 22. marca 1977

o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov v zvezi s členom 56 PDEU in členom 57, tretji odstavek, PDEU. Predložitveno sodišče mora preveriti, ali taka zavrnitev glede na njen kontekst resnično ustreza ciljema varstva potrošnikov in učinkovitega izvrševanja sodne oblasti, ki jo lahko upravičita, in ali omejitve, ki iz tega izhajajo, glede na ta cilja niso nesorazmerne.

Podpisi